

HET FORT NAPOLEON IN OOSTENDE: EEN ONBEKENDE ACTOR OP HET DOMEIN VAN IMPORT EN EXPORT...

Een Napoleontisch fort? Import en export? Het lijkt wel ongerijmd, maar toch is het een gedicht. Zeker in de context van een Open Monumentendag. We proberen het even toe te lichten, waarbij we alle acteurs vrijelijk op het podium laten bewegen. Zij het vanuit ons eigen Vlaamse *point of view* ...

Het Fort Napoleon is een zuiver importproduct, meer bepaald van Franse origine. Lang geleden was er in dat land een keizer, Napoleon

Bonaparte, die het nodig achtte zijn heerschappij in Europa te vestigen. Dat ging, letterlijk, niet zonder slag of stoot, en om zijn ambities kracht bij te zetten ordonneerde hij in 1810 de bouw van een drietal forten rond Oostende. Het *Comité Central des Fortifications* tekende voor de plannen en het volgende jaar begonnen de bouwwerken. Meteen maakte een tweede importproduct zijn opwachting, zegge en schrijve een contingent van zo'n vijfhonderd Spaanse krijgsgevangenen. Men achtte hen dermate gevaarlijk dat ze door slechts vier Franse gendarmes geëscorteerd werden. Import waakte over import, dat moge duidelijk wezen. Het verblijf in weinig comfortabele barakken en het harde labeur aan het graven van de funderingen in een door moeraskoorts geteisterd gebied, eisten hun tol. Nadat hun taak erop zat, werden de Iberiërs dan ook terug naar af gevoerd. Volgens de bronnen hebben een dertigtal onder hen een laatste rustplaats op West-Vlaamse bodem gevonden.

Eens de funderingen gegraven, bleef de import op volle toeren verder draaien. Franse geniesoldaten laten het beste van zichzelf zien, maar einde 1811 wordt aan producten van eigen bodem toch wel de voorkeur gegeven. Inderdaad, eens de binnen- en buitenmuren van de versterking een hoogte van 0,85 meter, respectievelijk 1,50 meter bereikt hebben, schrijven de Fransen een openbare aanbesteding uit. *Sieur Pillegrim*, zoals zijn naam laat vermoeden een rasechte Oostendenaar, sleept de buit in de wacht en gaat onder strenge controle van de Franse Genie de zaken afronden. Uiteraard met streekeigen arbeiders én met streekgebonden producten met kwaliteitslabel, zoals de in het contract voorgeschreven bakstenen uit Rupelmonde.

Maar dan gaan de zaken slecht voor de buitenlandse bouwheer, want tijdens de Volkerenslag van Leipzig in 1813 (welke importeur heeft hier wie geëxporteerd?) krijgen de Fransen flink op hun donder. Tijdelijke exit, maar in de warme zomer van 1815 worden in Waterloo de zaken eens en voor altijd geregeld. Ons Fort Napoleon naar de vergeethoek dus? Niets is minder waar, alhoewel

Er wordt namelijk een nieuw product geïmporteerd, dit keer van over de andere kant van de grens. Inderdaad laten de Hollanders zich hier de kaas niet van het brood eten, zij het dat de maaltijd van korte duur is. Het om strategische redenen totaal nutteloos

geworden Fort Napoleon wordt in veilige bewaring genomen door een militaire conciërgerie van twee soldaten, die er tijdens hun diensttijd niets beter op vinden dan de inboedel stuksgewijs op de zwarte markt te versjacheren. Geen wonder dat een Nederlandse generaal tijdens een inspectieronde ter plekke bezwijkt aan een hartaanval.

In 1830 ontstaat een "Eigen Volk Eerst"-gevoel *avant la lettre*, en sindsdien zijn we baas in eigen fort. Maar ook voor ons is het eigenlijk een steenblok aan het been, hoewel we in de barre winter van 1870 tevreden zijn opnieuw een buitenlands product te kunnen importeren, zij het dit keer met overschreden versheidsdatum. Jawel, ontelbare Franse soldaten zoeken na de Slag bij Sedan, waarbij Napoleon III, neef van zijn illustere oom, verpletterend verslagen wordt, hun heil op Belgische bodem. De sukkelaars worden stante pede geïnterneerd, onder meer in het Fort Napoleon.

Ze zijn niet het laatste importproduct, want zowel tijdens de Eerste als de Tweede Wereldoorlog wordt het fort de residentie van even Teutoonse als in wezen ongenode gasten. Zij richten de oude Franse vesting in tot een comfortabele Duitse bierresidentie, waar het – volgens de destijdse berichtgeving – aangenaam toeven was.

Maar hoe zit het dan met de export??? Zéér goed!!! Het Fort Napoleon is inderdaad niet alleen een historische parel aan de Vlaamse kust, maar ook een ongemeen populaire trekpleister voor ontelbare buitenlandse toeristen. Die naar hun land terugkeren met een onuitwisbare herinnering aan een oud romantisch duinenfort, eeuwen geleden gebouwd door één van de meest tot de verbeelding sprekende figuren uit de Europese geschiedenis. Hierdoor exporteert Oostende zich, via het Fort Napoleon, eens te meer als bijzonder toeristische bestemming. Of hoe *import* en *export* in wezen een gedroomd huwelijkspaar kunnen zijn. Mogen we op de Open Monumentendag 2006 hiervan allemaal een beetje getuige zijn

Frank Ryon
Fortgids
Lic. Hist.